



## Rapport Novus-Läkarförbundet:

# Stockholmarna är missnöjda med den dåliga tillgången på läkare i primärvården

**Trots att stockholmarna är de som är mest angelägna att träffa en fast läkare, är det bara 34 procent som får det. Det visar siffror som opinionsinstitutet Novus tagit fram åt Läkarförbundet.**

74 procent av stockholmarna vill träffa en fast läkare när de besöker sin vårdcentral. Ändå är det bara 36 procent som har en fast läkare och bara 34 procent anger att de har god möjlighet att träffa samma läkare vid olika besök. Det visar siffror som opinionsinstitutet Novus tagit fram för Sveriges läkarförbund. Som jämförelse anger 61 procent att de har en fast tandläkare och 57 procent en fast frisör. Stockholmarna är de som är mest angelägna om att träffa en fast läkare i hela landet, visar undersökningen.

När regionerna själva jämför olika parametrar, brukar region Stockholm komma ut bra vad gäller tillgänglighet. Novusundersökningen visar dock att väldigt många av huvudstadens invånare avstått vård pga långa väntetider. 42 procent av stockholmarna har ofrivilligt fått vänta mer än en vecka på en läkartid, och 38 procent har avstått från att söka vård på sin vårdcentral pga svårigheter att få en läkartid. I undersökningen går inte att avgöra hur många av dessa som i stället sökt akutmottagningar eller nätläkare. Att ett sådant flöde finns råder det dock inga tvivel om. När vårdanalys jämförde olika länder, noterades att hela 30 procent av patienterna i Sverige besökt en akutmottagning eftersom primärvården inte var tillgänglig<sup>1</sup>. I Danmark var motsvarande siffra under 10 procent.

Novusundersökningen visar sammantaget att en stor andel av stockholmarna är missnöjda med tillgängligheten till läkarvård i primärvården. Endast 38 procent anser att de kan få tid snabbt, och 25 procent anser att möjligheten att få en läkartid snabbt är direkt dålig. Det är sämst i landet. När det gäller möjligheten att träffa samma läkare vid varje besök är Stockholm något bättre än genomsnittet, om än långt från bra. 34 procent anger att de har god möjlighet att träffa samma läkare vid olika besök, mot 26 procent i riket som helhet.

Resultaten skulle förstås kunna bero på att stockholmarna har "högre krav" än befolkningen i övriga landet, men det finns anledning att ifrågasätta om detta förklarar hela skillnaden. Sannolikt är stockholmarna inte fullt så "krävande" som det ofta framställs.

När Vårdanalys för några år sedan jämförde genomsnittligt antal årsarbetskrafter framkom att Stockholm har en primärvård med en stor andel sjuksköterskor, medan antal läkare per invånare tillhör de lägsta i landet.<sup>2</sup> Sveriges kommuner och regioners senaste sammanställning av vården ("Öppna jämförelser") innehåller inga uppgifter om bemanningen i primärvården, men

---

<sup>1</sup> Vårdanalys: Primärvården i Europa PM 2017:4

<sup>2</sup> Vårdanalys: Primärvården i belysning, PM 2017:5



sammanställningen från 2019<sup>3</sup> ger samma bild som den hos vårdanalys. Läkartätheten i primärvården i Stockholm är en av landets lägsta. Det är svårt att tro att invånarnas missnöje och svårigheter att boka läkartider inte också speglar den låga läkartätheten i Stockholms primärvård.

En välfungerande primärvård bidrar till systemeffektivitet och sänker kostnaderna i vården totalt. Det är sannolikt att den låga tillgängligheten på allmänläkare i Stockholm påverkar regionens höga sjukvårdskostnader och erbjuder en viktig delförklaring till varför regionen betalar förhållandevis mycket för exempelvis nätläkarvård jämfört med övriga landet. Om vårdcentralerna hade varit bättre bemannade med läkare, så att invånarna i större utsträckning upplevde att de kunde få tid när de behövde, är det rimligt att anta att dessa kostnader skulle sjunka. Fördelen med fast läkare jämfört med olika jour-alternativ som närakuter och nätläkare är också kända.<sup>456</sup>

Undersökningen visar också att stockholmarna är de mest digitaliserade. 21 procent har haft digital kontakt med sin vårdcentral. Men trots att möjligheten finns, är det fortfarande hela 36 procent som inte känner till möjligheten till digitala möten med den egna vårdcentralen. Ytterligare information kring detta är förstås viktigt, men blir verkningslöst om det inte också sker i kombination med en förstärkning av den fasta läkarbemanningen på vårdcentralerna. Det skulle ge regionen möjligheter att spara stora belopp. Samtidigt skulle invånarna få vad de allra mest saknar – möjligheten till en fast läkarkontakt.

Bilden att stockholmare är de enda som använder nätläkare är dock felaktig. Visserligen använder stockholmarna dessa tjänster mest, men inte fullt så mycket mer andra gör, så som det ibland framställs i media. Bilden av stockholmaren som omättningsfull vårdkonsument är överdriven. Snarare är besöken en dyr och dålig, men fullt logisk, konsekvens efter år av krympande antal allmänläkare på våra vårdcentraler.<sup>7</sup>

---

<sup>3</sup> Hälsa- och sjukvårdsrapporten 2019, Öppna Jämförelser, Sveriges kommuner och landsting

<sup>4</sup> SBU. Kontinuitet i vården. Stockholm: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU); 2021. SBU-rapport nr 329. ISBN 978-91-88437-73-0

<sup>5</sup> Engström S, Borgquist L, Nordvall et al. Hög personlig läkarkontinuitet förenad med färre besök på akutmottagning. Läkartidningen. 2019;116:FTPW

<sup>6</sup> Kohnke H, Zielinski A. Association between continuity of care in Swedish primary care and emergency services utilisation: a population-based cross-sectional study. Scand J Prim Health Care. 2017;35:113–9

<sup>7</sup> Distriktsläkarföreningen: Husläkaruppdragets ekonomiska förutsättningar för fast läkare i Stockholm, rapport 2021



## Detta är distriktsläkarföreningens förslag för att komma tillrätta med problemen:

1. Listning på specialistläkare i allmänmedicin med ett tak om max 1500 som dock kan individuellt justeras nedåt baserat på ACG/CNI.

Det framgår tydligt via undersökningen att en klar majoritet av stockholmarna vill träffa sin fasta läkare, men att patienterna idag får dela sin läkare med ett för stort andra för att det ska vara möjligt. En rimlig patientlista innebär ett avgränsat uppdrag för den enskilde specialistläkaren vilket möjliggör en bättre och mer kontinuerlig kontakt och tillgänglighet. Detta ligger i linje med vad all tidigare forskning kring primärvård visat samt i linje även med vad befolkning och profession önskar.

2. Utbilda fler ST-läkare men vänta inte med begränsad lista tills dessa är klara.

För att minska det kontinuerliga tapp av specialister som varje år lämnar primärvården behöver arbetsmiljön för de existerande allmänläkarna bli bättre - redan nu. Begränsad lista behöver därför införas redan innan man "färdigutbildat" nya allmänläkare, dvs redan i en vakanssituation. Detta skulle sannolikt innebära att fler allmänläkare orkar jobba heltid och en del allmänläkare som slutat/bytt specialitet kan lockas tillbaka. Utbyggnaden av primärvården skulle därmed gå snabbare. För att möjliggöra att lista på läkare med ett listningstak redan innan det finns tillräckligt med specialister behövs andra lösningar för fast läkare under en period. Möjliga sådana övergångslösningar kan vara:

- Listning på andra specialiteter (geriatriker, barnläkare, internmedicinare) med handledning i väntan på att nya specialister i allmänmedicin tillkommer.
- Den som inte får plats hos en specialist, listas på vakanta listor i väntan på att nya specialister tillkommer eftersom. Under väntetiden tas de hand om av hyrläkare.
- Anpassad anställning för läkare i pensionsålder som exempelvis handledare.
- Se över och begränsa primärvårdens uppdrag, exempelvis kan man ha uppföljningar efter sjukhusvård på sjukhusen istället för i primärvården.
- Läkare från andra specialiteter får vidareutbilda sig till allmänläkare med bibehållen lön.
- Företräde för st-läkare i allmänmedicin till sidoutbildningar.

3. Ökad ekonomisk satsning på husläkarverksamhet

Nuvarande budget för husläkarmottagningar ligger inte i paritet med vad uppdraget kostar.

Ett listningstak på max 1500 är inte ekonomiskt möjligt eftersom ersättningsnivåerna för husläkarverksamhet är för låga för att finansiera en så god bemanning. Med en ökad ekonomisk satsning samt en större andel av hälso- och sjukvårdsbudgeten på husläkarverksamhet blir det möjligt att dimensionera antal läkare så att dessa ges möjlighet att ta hand om patienterna.

4. Minskad administration och mer lokal förankring/styrning – Låt professionen styra verksamheten

Husläkarreformen, LOV och etableringsrätten gör det möjligt för enheter att öppna och för patienterna att fritt få välja vårdgivare. Trots detta styrs husläkarverksamheten med detaljstyrning i form av riktade regionala satsningar med kort varsel som inte tar hänsyn till lokala förutsättningar. Ständiga förändringar i förfrågningsunderlag gör det svårt för verksamheter att våga satsa. Värdefull tid som kan användas för patientändamål slösas istället bort på tillfälliga förändringar för att blika administrationskrav.



LÄN

## Andel JA: Stockholm (74%)– Uppsala (60%)

FRÅGA: Vill du, eller vill du inte, kunna träffa en fast namngiven läkare när du besöker din vårdcentral?

REGION	JA *	NEJ **	VET EJ
<b>Totalen</b>	<b>69 %</b>	<b>28 %</b>	<b>3 %</b>
Stockholm	74 %	22 %	4 %
Uppsala	60 %	35 %	5 %
Södermanland	68 %	30 %	2 %
Östergötland	66 %	30 %	4 %
Jönköping	67 %	27 %	6 %
Kronoberg	70 %	26 %	5 %
Kalmar	66 %	32 %	2 %
Gotland	73 %	25 %	2 %
Blekinge	73 %	25 %	2 %
Skåne	61 %	35 %	3 %

REGION	JA *	NEJ **	VET EJ
Halland	69 %	28 %	3 %
Västra Götaland	68 %	29 %	3 %
Värmland	77 %	20 %	3 %
Örebro	72 %	22 %	6 %
Västmanland	70 %	28 %	1 %
Dalarna	69 %	30 %	1 %
Gävleborg	74 %	26 %	1 %
Västernorrland	76 %	22 %	1 %
Jämtland	68 %	30 %	2 %
Västerbotten	66 %	32 %	2 %
Norrbottn	70 %	29 %	1 %

Svarsalternativ: \*Ja, jag vill kunna träffa samma läkare | \*\*Nej, det spelar ingen roll vem jag träffar

LÄN

## Andel JA: Stockholm (42%)– Norrbotten (22%)

FRÅGA: Har du under de senaste tre åren ofrivilligt fått vänta mer än en vecka på att få träffa en läkare på din vårdcentral?

REGION	JA	NEJ	VET EJ *
<b>Totalen</b>	<b>33 %</b>	<b>48 %</b>	<b>19 %</b>
Stockholm	42 %	41 %	17 %
Uppsala	36 %	45 %	19 %
Södermanland	29 %	53 %	18 %
Östergötland	29 %	53 %	19 %
Jönköping	24 %	57 %	19 %
Kronoberg	24 %	54 %	23 %
Kalmar	30 %	58 %	12 %
Gotland	39 %	46 %	14 %
Blekinge	36 %	47 %	17 %
Skåne	31 %	46 %	23 %

REGION	JA	NEJ	VET EJ *
Halland	32 %	52 %	15 %
Västra Götaland	33 %	47 %	20 %
Värmland	29 %	44 %	27 %
Örebro	23 %	56 %	21 %
Västmanland	28 %	58 %	14 %
Dalarna	33 %	51 %	16 %
Gävleborg	31 %	50 %	19 %
Västernorrland	28 %	54 %	18 %
Jämtland	36 %	49 %	14 %
Västerbotten	34 %	46 %	20 %
Norrbottn	22 %	58 %	20 %

Svarsalternativ: \*Vet ej/har ej haft behov att träffa läkare



LÄN

## Andel BRA: Jönköping (63%)– Stockholm (38%)

FRÅGA: Hur upplever du tillgängligheten till läkarvård på din vårdcentral?  
Hur snabbt du kan få en tid

REGION	BRA *	VARKEN ELLER	INTE BRA **	VET EJ	REGION	BRA *	VARKEN ELLER	INTE BRA **	VET EJ
<b>Totalen</b>	<b>46 %</b>	<b>17 %</b>	<b>21 %</b>	<b>16 %</b>	Halland	57 %	10 %	23 %	10 %
Stockholm	38 %	17 %	25 %	20 %	Västra Götaland	46 %	16 %	24 %	14 %
Uppsala	49 %	19 %	19 %	13 %	Värmland	43 %	16 %	24 %	16 %
Södermanland	48 %	22 %	16 %	14 %	Örebro	43 %	20 %	18 %	18 %
Östergötland	46 %	18 %	18 %	18 %	Västmanland	49 %	17 %	18 %	16 %
Jönköping	63 %	13 %	10 %	14 %	Dalarna	49 %	19 %	17 %	14 %
Kronoberg	51 %	15 %	20 %	13 %	Gävleborg	56 %	14 %	19 %	11 %
Kalmar	51 %	15 %	12 %	21 %	Västernorrland	46 %	15 %	21 %	18 %
Gotland	55 %	13 %	17 %	14 %	Jämtland	52 %	18 %	13 %	17 %
Blekinge	48 %	15 %	21 %	15 %	Västerbotten	50 %	18 %	22 %	9 %
Skåne	48 %	15 %	21 %	16 %	Norrbottn	47 %	20 %	16 %	17 %

Svarsalternativ: \*Mycket bra + ganska bra | \*\*Mindre bra + inte alls bra

LÄN

## Andel BRA: Kalmar (36%)– Örebro (12%)

FRÅGA: Hur upplever du tillgängligheten till läkarvård på din vårdcentral?  
Möjligheten att få träffa samma läkare vid varje besök

REGION	BRA *	VARKEN ELLER	INTE BRA **	VET EJ	REGION	*BRA *	VARKEN ELLER	INTE BRA **	VET EJ
<b>Totalen</b>	<b>26 %</b>	<b>15 %</b>	<b>34 %</b>	<b>25 %</b>	Halland	36 %	11 %	33 %	20 %
Stockholm	34 %	13 %	30 %	23 %	Västra Götaland	18 %	18 %	39 %	26 %
Uppsala	25 %	22 %	31 %	23 %	Värmland	21 %	10 %	45 %	24 %
Södermanland	31 %	13 %	32 %	24 %	Örebro	12 %	18 %	37 %	33 %
Östergötland	27 %	10 %	35 %	28 %	Västmanland	30 %	20 %	31 %	19 %
Jönköping	34 %	15 %	26 %	25 %	Dalarna	18 %	17 %	36 %	29 %
Kronoberg	18 %	12 %	44 %	25 %	Gävleborg	23 %	18 %	40 %	19 %
Kalmar	36 %	12 %	29 %	23 %	Västernorrland	20 %	13 %	40 %	27 %
Gotland	32 %	13 %	32 %	23 %	Jämtland	23 %	11 %	41 %	25 %
Blekinge	17 %	16 %	37 %	31 %	Västerbotten	20 %	18 %	40 %	22 %
Skåne	26 %	14 %	30 %	30 %	Norrbottn	24 %	12 %	39 %	25 %

Svarsalternativ: \*Mycket bra + ganska bra | \*\*Mindre bra + inte alls bra



LÄN

## Andel JA: Stockholm (21%)– Västernorrland (7%)

FRÅGA: 5. När du haft kontakt med din vårdcentral, har någon eller några av dessa kontakter genomförts som digitala möten?

REGION	JA	NEJ, MEN VET ATT DET FINNS MÖJLIGHET	NEJ, VET INTE HELLER ATT DET FINNS MÖJLIGHET	VET EJ / HAR EJ HAFT KONTAKT	REGION	JA	NEJ, MEN VET ATT DET FINNS MÖJLIGHET	NEJ, VET INTE HELLER ATT DET FINNS MÖJLIGHET	VET EJ / HAR EJ HAFT KONTAKT
<b>Totalen</b>	<b>13 %</b>	<b>26 %</b>	<b>45 %</b>	<b>16 %</b>	Halland	12 %	28 %	45 %	15 %
Stockholm	21 %	28 %	36 %	16 %	Västra Götaland	13 %	24 %	47 %	17 %
Uppsala	14 %	24 %	48 %	14 %	Värmland	7 %	24 %	52 %	17 %
Södermanland	8 %	29 %	48 %	15 %	Örebro	7 %	27 %	46 %	19 %
Östergötland	7 %	29 %	49 %	15 %	Västmanland	12 %	22 %	51 %	15 %
Jönköping	19 %	30 %	37 %	14 %	Dalarna	9 %	25 %	47 %	18 %
Kronoberg	11 %	32 %	42 %	14 %	Gävleborg	8 %	20 %	59 %	13 %
Kalmar	17 %	29 %	42 %	12 %	Västernorrland	7 %	20 %	57 %	16 %
Gotland	10 %	17 %	59 %	13 %	Jämtland	8 %	23 %	52 %	17 %
Blekinge	11 %	16 %	56 %	18 %	Västerbotten	11 %	26 %	51 %	12 %
Skåne	8 %	26 %	46 %	19 %	Norrbotten	10 %	24 %	47 %	19 %

LÄN

## Andel JA: Stockholm (23%)– Västerbotten (6%)

FRÅGA: Har du under de senaste tre åren haft kontakt med en nätläkare, t ex via Kry, Min Doktor, doktor.se, Doktor24 mfl?

REGION	JA	NEJ	VET EJ	REGION	JA	NEJ	VET EJ
<b>Totalen</b>	<b>18 %</b>	<b>82 %</b>	<b>1 %</b>	Halland	11 %	89 %	0 %
Stockholm	23 %	77 %	1 %	Västra Götaland	19 %	81 %	1 %
Uppsala	20 %	80 %	0 %	Värmland	17 %	81 %	2 %
Södermanland	13 %	86 %	0 %	Örebro	11 %	87 %	2 %
Östergötland	17 %	83 %	0 %	Västmanland	16 %	83 %	0 %
Jönköping	14 %	85 %	0 %	Dalarna	14 %	86 %	0 %
Kronoberg	15 %	85 %	0 %	Gävleborg	14 %	85 %	1 %
Kalmar	23 %	75 %	2 %	Västernorrland	15 %	85 %	0 %
Gotland	14 %	86 %	0 %	Jämtland	10 %	87 %	3 %
Blekinge	14 %	86 %	0 %	Västerbotten	6 %	94 %	0 %
Skåne	18 %	81 %	0 %	Norrbotten	14 %	86 %	0 %

**LÄN**

## Bakgrund

REGION	Antal intervjuer (n)
<b>Totalen</b>	<b>4483</b>
Stockholm	402
Uppsala	209
Södermanland	204
Östergötland	204
Jönköping	208
Kronoberg	216
Kalmar	206
Gotland	103
Blekinge	102
Skåne	322

REGION	Antal intervjuer (n)
Halland	206
Västra Götaland	315
Värmland	203
Örebro	213
Västmanland	206
Dalarna	214
Gävleborg	210
Västernorrland	217
Jämtland	106
Västerbotten	209
Norrbottn	208